

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Пенцова Наталія Вадимівна

УДК 37.014.54:374.71:330.113

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Полтава – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія».

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Решетняк Олена Іванівна,
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»,
доцент кафедри економіки підприємства

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Тимошенко Ігор Владиславович,
Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна, професор
кафедри економічної теорії;

кандидат економічних наук, доцент
Кочарян Інна Сергіївна,
Київський національний університет театру, кіно і
телебачення імені І.К. Карпенка-Карого,
перший проректор.

Захист відбудеться 12 січня 2017 р. об 11⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 44.877.01 у Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», за адресою: 36014, м. Полтава, вул. Ковалю, 3, ауд. 302.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», за адресою: 36014, м. Полтава, вул. Ковалю, 3.

Автореферат розісланий «__» грудня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Вергал К.Ю.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах інформаційного суспільства й економіки знань освітні системи країн світу зазнали радикальних змін, що істотно збагатили освіту новими технологіями та формами навчання. Суттєві зміни в освітньому просторі країни також торкнулися й системи післядипломної педагогічної освіти, що останнім часом розвивається як неперервна. З метою розв'язання завдань, що постають сьогодні перед післядипломною педагогічною освітою, необхідно здійснити переоцінку змісту й ролі освіти в системі професійних і економічних чинників цивілізаційного розвитку країни, спрямувати вектор інновацій до підвищення економічної ефективності та якості освітніх послуг післядипломної педагогічної освіти. Очевидною є необхідність наукового дослідження економічної сутності освітніх послуг у системі післядипломної педагогічної освіти в усій багатозначності цього поняття з метою економічного розвитку та покращення господарювання в цій сфері.

Саме такі нові дослідницькі завдання висуває динамічний розвиток змістовно пов'язаних між собою сучасних освітніх феноменів – таких як освіта протягом життя, безперервна освіта, освіта дорослих, післядипломна освіта. Поєднуючи різні форми й методи реалізації освітніх комунікацій, вони, по суті, інтегрують у собі всі три основні організаційні форми освіти (формальну – інституціоналізовану, визнану національними системами освіти; неформальну – за структурованими програмами, які формально не визнаються національними системами освіти; інформальну – довірливу) і в різних країнах характеризуються такою різноманітністю, що в системі Міжнародної стандартної класифікації освіти припускають свободу вибору для тієї чи іншої країни її специфічної національної моделі освіти протягом життя.

Новизна, складність і актуальність дослідницьких завдань у галузі вивчення економічного змісту безперервної освіти та визначення ефективних форм і методів організаційно-економічного регулювання її розвитком повною мірою відносяться до такої її складової, як підвищення кваліфікації педагогічних кадрів країни. А до того ж невідкладність вирішення цих завдань підсилюється в умовах України значущістю такої проблеми, як гармонізація інтересів держави та вищів у визначенні таких напрямів, форм і програм післядипломної педагогічної освіти, які б не тільки дозволяли вишам задовольняти попит на їхні освітні продукти, а, перш за все, відповідали б перспективним стратегічним завданням розвитку суспільства в цілому.

Слід зазначити той вагомий внесок, який зробили вітчизняні вчені в дослідження широкого кола теоретичних і прикладних проблем розвитку сучасної освіти. На особливу увагу заслуговують наукові праці таких науковців, як О. І. Амоша, В. П. Андрущенко, В. П. Антонюк, В. І. Астахова, К. В. Астахова, Д. П. Богиня, О. А. Грішнова, І. С. Каленюк, А. М. Колот, І. С. Кочарян, Е. М. Лібанова, О. О. Нестуля, Т. Є. Оболенська, І. Ф. Прокопенко, О. І. Решетняк, М. Є. Рогоза, І. В. Тимошенко, А. А. Чухно.

Проте, незважаючи на суттєві наукові результати в дослідженні вітчизняної освіти, питання організаційно-економічного регулювання розвитку

післядипломної педагогічної освіти в Україні та проблеми державного регулювання діяльності вишів, що працюють у цій галузі, ще не отримали належного вивчення у вітчизняній науці, а багато проблем, пов'язаних із організацією та управлінням закладами післядипломної педагогічної освіти, залишаються дискусійними та потребують подальшого вивчення.

Усе вищезазначене зумовило вибір теми, об'єкта й предмета дисертаційної роботи, визначило мету, основні завдання, логіку та структуру дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційної роботи є складовою частиною тематики науково-дослідних робіт, що виконуються в Харківському гуманітарному університеті «Народна українська академія»: «Інституційні основи відтворення людського капіталу в системі освіти» (номер державної реєстрації 0111U000013), у межах якої автором досліджено процеси підвищення ефективності формування людського капіталу в процесі здійснення регулярного післядипломного навчання педагогічних працівників; «Інституційні аспекти розвитку культурного капіталу суспільства» (номер державної реєстрації 0115U006729), де автором обґрунтовано напрями поліпшення якості післядипломного навчання, підвищення якісного кадрового складу, диверсифікації освітніх послуг і форм неперервної освіти, комп'ютеризації та технологізації навчання дорослих, перехід до активних методів і форм навчання; «Економічні важелі регулювання сфери освіти в Україні та забезпечення зростання її ефективності за рахунок формування і розвитку освітніх кластерів» (номер державної реєстрації 0115U006731), де автором запропоновано організаційно-економічні заходи оптимізації витрат і розроблено модель економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

- проаналізувати теоретичні аспекти дослідження післядипломної педагогічної освіти в Україні;
- здійснити аналіз державного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні;
- визначити підходи до розвитку ринку послуг післядипломної педагогічної освіти в Україні;
- визначити стан і проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні на сучасному етапі;
- здійснити оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу післядипломної педагогічної освіти в Україні;
- здійснити аналіз маркетингового регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні;
- визначити організаційно-економічні важелі державного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні;

- розробити модель організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні;

- визначити перспективні напрями інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади і практичні аспекти вдосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, результати монографічних досліджень, вітчизняні та зарубіжні публікації щодо розвитку післядипломної педагогічної освіти.

Дослідження виконано з використанням широкого спектра загальних і спеціальних методів, таких як: монографічний – при поглибленому дослідженні поставлених проблем і окремих закладів післядипломної педагогічної освіти; абстрактно-логічний – при теоретичному узагальненні й формулюванні висновків; історико-ретроспективний – при дослідженні сутності поняття «освітні послуги»; аналізу й синтезу – при характеристиці напрямів удосконалення й розвитку економічної складової післядипломної педагогічної освіти та визначенні її значення в загальній системі соціально-економічного розвитку; розрахунково-конструктивний – при обробці й аналізі даних, їх узагальненні та порівнянні; статистичний – для систематизації економіко-статистичної інформації щодо розвитку післядипломної педагогічної освіти; експертних оцінок – при аналізі значення неперервної освіти для педагогічних працівників і графічний – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні, офіційні матеріали Міністерства освіти і науки України, монографічні дослідження та статті вітчизняних і зарубіжних авторів, власні аналітичні розрахунки й напрацювання автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретико-методичних засад щодо вдосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні. Основні положення дисертації, що визначають її наукову новизну й виносяться на захист, полягають у такому:

у перше:

розроблено багатофакторну модель оцінки конкурентоспроможності закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах неповної інформації про ринок освітніх послуг України, яка базується на систематизації факторів конкурентоспроможності та оцінці ефективності використання їхнього ресурсного потенціалу, що дозволило визначити рейтинг конкурентоспроможності закладів післядипломної педагогічної освіти й надало можливість обґрунтувати рекомендації з удосконалення чинних механізмів

нормативно-правового регулювання післядипломної педагогічної освіти в Україні;

удосконалено:

теоретичний підхід до регулювання організаційно-економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти, який, на відміну від існуючих, ураховує економічний зміст системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів і ґрунтується на послідовності організаційно-економічних заходів (аналіз динаміки основних фінансово-економічних процесів, розробка програми розвитку та її реалізація), що дозволило обґрунтувати стратегічні напрями розвитку післядипломної педагогічної освіти та підвищити ефективність управління організацією післядипломної педагогічної освіти з урахуванням економічних можливостей і потреб держави в сучасних умовах;

методичний підхід до організаційно-економічного регулювання післядипломної педагогічної освіти в ринкових умовах, особливістю якого є використання векторної моделі організаційно-економічного регулювання освітньої галузі через державне регулювання нормативно-правового та організаційного забезпечення, якість освітніх послуг, людський потенціал, ефективний механізм фінансування (суспільний паритетний договір), що сприяє підвищенню конкурентоспроможності закладів післядипломної педагогічної освіти;

категоріально-термінологічний апарат за рахунок авторського трактування понять «освітні послуги в післядипломній педагогічній освіті» та «ефективність післядипломної педагогічної освіти», які, на відміну від існуючих, розглядають освітні послуги як економічне благо та об'єкт економічної діяльності, що сприяло уніфікації понятійного апарату та обґрунтуванню змісту організаційно-економічного регулювання системи післядипломної педагогічної освіти;

дістали подальшого розвитку:

методичний підхід до маркетингового регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти, який, на відміну від інших, ґрунтується на механізмі маркетингового регулювання попиту на платні освітні послуги, що дозволяє виявити відповідність між обсягами реалізації платних послуг і попитом на освітні послуги щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників і сприяє підвищенню стійкої мотивації освітян до неперервної освіти;

концептуальний підхід до регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти, особливістю якого є визначення п'яти суб'єктів післядипломної педагогічної освіти (держава, органи місцевого самоврядування, заклад післядипломної педагогічної освіти, навчальний заклад, педагогічний працівник) та їх функцій, що дозволило обґрунтувати організаційно-економічні важелі регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення і висновки дисертації мають теоретичну та практичну цінність, яка полягає в обґрунтуванні напрямів реформування й удосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в

Україні.

Пропозиції щодо визначення економічних чинників розвитку післядипломної педагогічної освіти прийнято до використання в роботі Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 01-40/1211 від 21.03.2016 р.). Практичні рекомендації щодо застосування категоріального апарату й упровадження платних освітніх послуг на основі маркетингового механізму регулювання попиту та пропозицій прийняті до впровадження Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського (довідка № 85/1 від 03.03.2016 р.). Запропонований методичний підхід до оцінки економічних чинників розвитку післядипломної педагогічної освіти, конкурентоспроможності та якості діяльності цих закладів прийнято до впровадження Сумським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (довідка № 225 від 15.03.2016 р.). Рекомендації щодо застосування організаційної моделі економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні схвалені та прийняті до використання Житомирським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти (довідка № 01-129 від 26.02.2016 р.) та Комунальним вищим навчальним закладом «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (довідка № 224 від 15.03.2016 р.).

Основні теоретичні положення й результати дослідження використовуються в навчальному процесі комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти» при формуванні навчально-методичних комплексів тематичних і фахових курсів із підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а саме: «Соціально-економічний розвиток України на сучасному етапі», «Стратегія сталого розвитку країни», «Формування основ економічної компетентності учасників освітнього процесу» (довідка № 27 від 14.01.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням здобувача, присвяченим вирішенню завдань удосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні. З опублікованих у співавторстві наукових праць у дисертаційній роботі використані лише ті положення, які є результатом власних досліджень. Внесок автора в спільних публікаціях зазначено в загальному списку публікацій у авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та методичні результати дослідження доповідалися й обговорювалися на 10 науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (м. Харків, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Приоритеты развития современного образования: теория, методология, практика» (м. Харків, 2014 р.); Науково-теоретичній конференції молодих учених «Инновационный подход к исследованию института образования» (м. Харків, 2014 р.); XXIII Міжнародній науково-практичній конференції «Экономические перспективы развития страны: примеры, возможности» (м. Санкт-Петербург, Росія, 2014 р.); Міжнародній науково-

практичній конференції «Новый взгляд на экономику – тренд инновационного развития» (м. Будапешт, Угорщина, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Трансформация социальных функций образования в современном мире» (м. Харків, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Ресурсний потенціал регіонів України: стан та напрями розвитку» (м. Львів, 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю для студентів, аспірантів та молодих учених «Пріоритетні напрями формування інноваційної моделі розвитку економіки постсоціалістичних країн» (м. Черкаси, 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання і перспективи економічного розвитку держави» (м. Дніпропетровськ, 2016 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Экономика, управление, право: социально-экономические аспекты развития» (м. Рим, Італія, 2016 р.).

Публікації. Основні результати досліджень опубліковано в 16 працях загальним обсягом 4,56 др. арк., з них: у 5 наукових фахових виданнях України (з них 1 стаття у виданні України, що включене до міжнародних наукометричних баз); 1 стаття в періодичному іноземному виданні; а також 10 праць – у матеріалах наукових конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 315 найменувань, і 14 додатків на 44 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 280 сторінок, із яких основного тексту – 190 сторінок. Робота містить 23 таблиці, 28 рисунків, з яких 12 таблиць та ілюстрацій повністю займають площу сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, надано інформацію про апробацію та публікації, структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні засади організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні**» досліджено теоретичні аспекти щодо стану та ролі післядипломної педагогічної освіти, державне регулювання її розвитку, проаналізовано розвиток ринку послуг післядипломної педагогічної освіти в Україні з точки зору системного підходу.

Установлено, що в освітній галузі однією з форм безперервної освіти є післядипломна педагогічна освіта (ППО), що вирішує завдання у справі функціонування загальнонаціональної системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, тому стратегія її економічного розвитку впливає на ефективність стратегії розвитку всієї системи освіти та країни в цілому.

Запропоновано зміст поняття «освітні послуги в післядипломній педагогічній освіті» розширювати до поняття «економічного блага», що має такі властивості, як обмеженість, корисність, цінність і використовується для задоволення потреб педагогічних працівників. Запропоновано авторське трактування поняття «ефективність післядипломної педагогічної освіти», що

розглядає освітні послуги як об'єкт економічної діяльності та сприяє обґрунтуванню змісту організаційно-економічного регулювання системи ППО. Доведено, що економічна ефективність ППО – це відповідність результатів діяльності суб'єктів ППО (держава, органи місцевого самоврядування, навчальні заклади, педагогічні працівники, регіональні заклади післядипломної педагогічної освіти) економічним цілям суспільства, які пов'язані, у першу чергу, з нарощуванням економічного потенціалу країни. Визначено, що однією з рис економічної ефективності ППО є її оперативність і мобільність щодо реагування на соціально-економічні зміни та виклики на ринку освітніх послуг.

Доведено, що управління ППО здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 17.11.2000 № 538 «Про затвердження Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти», поєднуючи централізовані та децентралізовані форми управління підвищенням кваліфікації на рівні регіонів відповідно до потреб галузі. Тобто система ППО є ресурсом кадрового забезпечення економіки регіонів (рис. 1).

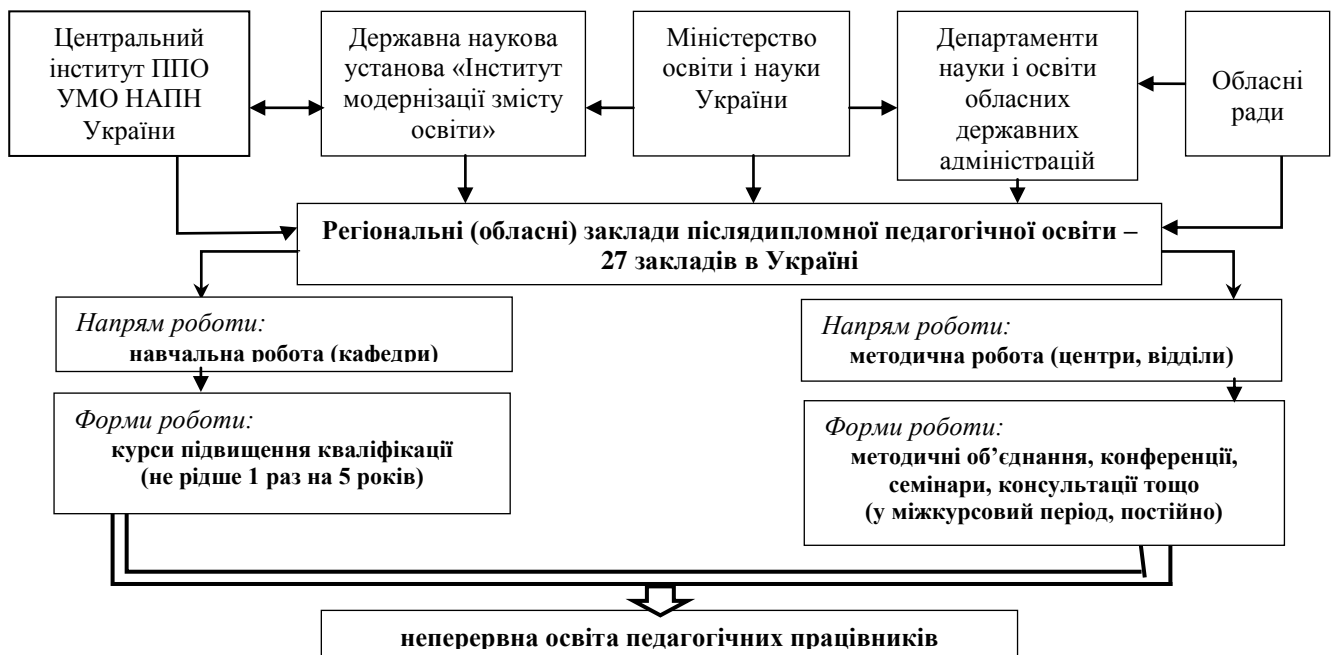

Рис. 1. Структура організації післядипломної педагогічної освіти

Аналіз нормативно-правової бази дозволив зробити висновок, що на законодавчому рівні зобов'язання щодо підвищення професійного рівня педагогічних кадрів і всі витрати на підвищення кваліфікації працівників галузі освіти закріплені лише за державою. Розвиток системи ППО потребує об'єднання різних джерел фінансування, розширення підприємницької складової, розбудови ринкового, конкурентного освітнього середовища, що потребує системних підходів.

Визначено, що зміни в системі державного регулювання ППО мають полягати в перегляді відповідної нормативно-правової бази, у розвитку ринку

освітніх послуг із підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у запровадженні моделі організаційно-економічного регулювання розвитку ППО, яка поєднує методи ринкового й державного регулювання економіки та базується на підвищенні ефективності використання бюджетних коштів.

Установлено, що ринок освітніх послуг у системі ППО є складовою ринкової економіки, а витрати, що пов'язані з організацією ППО, є інвестиціями в капітал країни, що забезпечить її інноваційне зростання. Наведено основні науково обґрунтовані шляхи управління ППО в ринкових умовах, які зводяться до запровадження системного підходу й передбачають послідовність етапів: 1) аналіз динаміки основних фінансово-економічних процесів; 2) розробка програми розвитку ППО згідно з визначеними довгостроковими цілями її функціонування; 3) реалізація заходів програми, збір і аналіз даних, що характеризують економічний стан ППО з метою формування системи супроводу процесу управління її ресурсним потенціалом.

Доведено, що подальший розвиток ринку освітніх послуг ППО можливий шляхом створення педагогічним працівникам різноманітних за формами та змістом умов для підвищення кваліфікації: запровадження системи тематичних і фахових спеціальних курсів із підвищення кваліфікації, розвиток конкурентного середовища, що сприятиме підвищенню якості освітніх послуг.

У другому розділі **«Сучасний стан та особливості організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні»** розглянуто стан і проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні, здійснено оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу післядипломної педагогічної освіти в Україні на сучасному етапі, проаналізовано особливості маркетингового регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

У ході дослідження сучасного стану розвитку ППО в Україні виявлено такі основні проблеми: ставлення до освіти як до другорядного сектора економіки; недосконалість законодавства; неефективність норм бюджетного фінансування; занепад матеріально-технічної бази; неадекватне відтворення педагогічних кадрів; неухильне зниження якості освіти й падіння рівня знань учнів; брак ефективної системи моніторингу та контролю якості освіти; критичний брак передових технологій в освітньому секторі; неефективне використання ресурсного потенціалу закладів для наповнення спеціального фонду місцевих бюджетів.

Здійснена оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу закладів ППО та встановлено, що основна питома вага видатків на ППО (92%) – фонд оплати праці та енергоносії; середній обсяг власних надходжень складає 7,9% до обсягів загального фонду бюджету. Результати оцінки свідчать про середній рівень ефективності закладів ППО, що відповідає коефіцієнту 0,56 за шкалою від 0 до 1, на підставі чого доведено, що економічна ефективність ППО може бути забезпечена за рахунок збільшення обсягів власних надходжень і якості використання наявних ресурсів (державна підтримка, людський потенціал, матеріально-технічна база, освітні послуги).

Обґрунтовано, що одним із напрямів удосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку ППО є запровадження маркетингових механізмів, що сприятиме реалізації ефективної стратегії інноваційного розвитку закладів і економічному розвитку галузі в цілому (рис. 2).

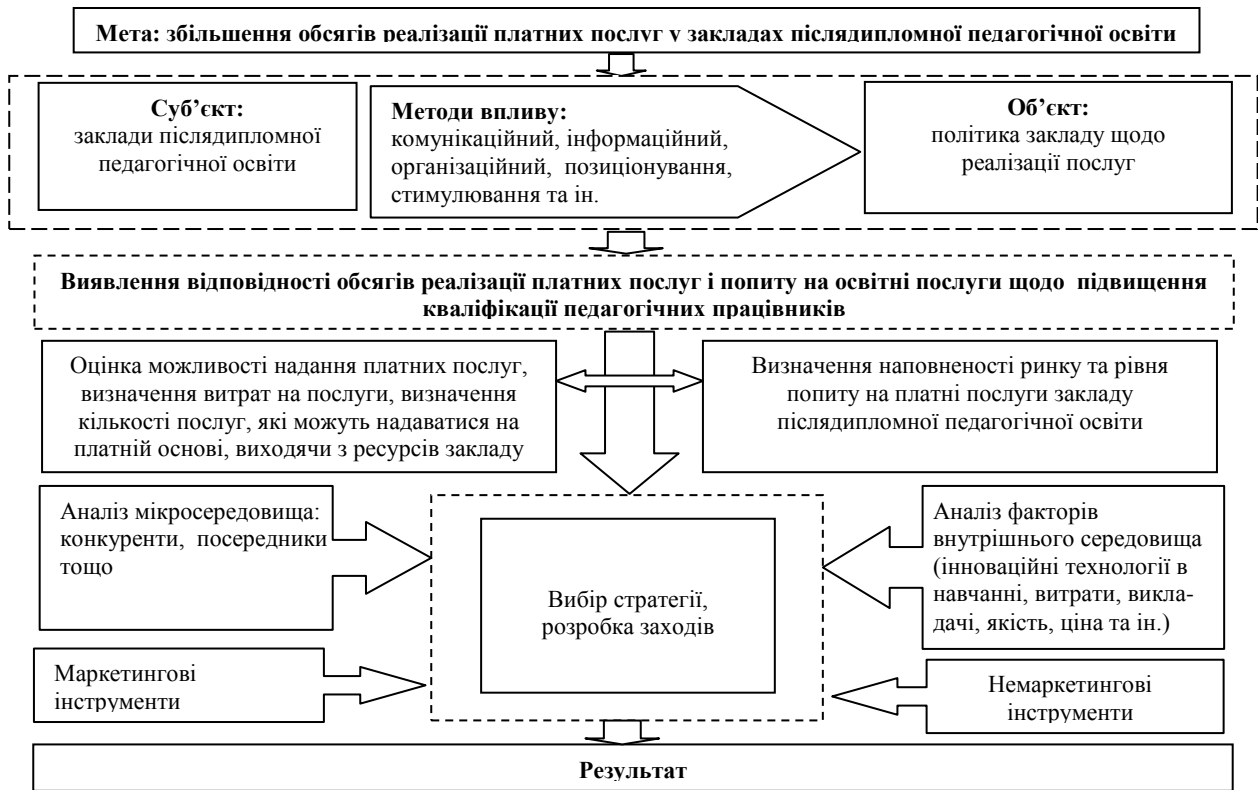

Рис. 2. Механізм маркетингового регулювання попиту на платні освітні послуги

Основними інноваційними підходами в системі регулювання сучасних засобів мотивації педагогічного працівника на неперервне підвищення власного професійного рівня вважаємо такі: законодавчо встановлені гарантії для педагогічних працівників щодо підтримки системи неперервної освіти; запровадження обов'язкової сертифікації для педагогічних працівників, системи «накопичення інтелектуального капіталу»; уведення «бонусної» системи оплати за навчання; створення соціально-побутових умов для користувачів освітніх послуг; попередження корупційної складової в освіті.

У третьому розділі «**Напрями вдосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні**» визначено організаційно-економічні важелі регулювання післядипломної педагогічної освіти в Україні, розроблено модель оцінки конкурентоспроможності закладів післядипломної педагогічної освіти, запропоновано векторну модель організаційно-економічного регулювання та перспективні напрями інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Здійснено порівняльний аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності 14-ти регіональних закладів ППО й доведено, що

розрахунок обсягу бюджетних призначень на одного слухача курсів підвищення кваліфікації коливається від 850 грн до 2560 грн, що свідчить про відсутність уніфікованих підходів до формування бюджетів на ППО та необхідність змін принципів бюджетної політики щодо капіталовкладень у цю систему. Концептуальні засади нового організаційно-економічного механізму розбудови системи ППО покладено в основу нової векторної моделі організаційно-економічного регулювання розвитку ППО, що передбачає реформування освітньої галузі за чотирма векторами: удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення; підвищення якості освітніх послуг; підвищення людського потенціалу; запровадження механізму паритетного утримання ППО шляхом розподілу зобов'язань і зони відповідальності між державою, закладами ППО та громадянським суспільством («суспільний паритетний договір») (рис. 3).

Оцінку рівня конкурентоспроможності закладів ППО на ринку освітніх послуг пропонується здійснити за методикою, в основу якої покладено оцінку ресурсного потенціалу закладів і фактичний стан запровадження платних освітніх послуг у системі ППО, за такими етапами.

Перший етап. Систематизація критеріїв, які визначають конкурентні переваги закладів ППО на ринку освітніх послуг, за групами: а) матеріально-технічне забезпечення; б) кадровий склад в) державна підтримка; г) освітні послуги; д) ефективність витрат.

Другий етап. Визначення питомої ваги внеску кожного критерію у формуванні загальної конкурентоспроможності. При цьому більша питома вага може надаватися тим показникам, які на даний час відносно більш важливі (актуальні) для оцінки конкурентоспроможності.

Третій етап. Визначення оцінки по кожному критерію та в цілому – рівень конкурентоспроможності по окремому закладу. Джерело інформації: фінансова, статистична, бухгалтерська звітність. Оцінка рівня конкурентоспроможності закладу ППО проводиться як сума комплексних критеріїв з урахуванням вагомості їх значення у визначенні конкурентних переваг за формулою:

$$R_{kc} = \sum_{i=1}^n K_i W_i$$

де R_{kc} – рівень конкурентоспроможності закладу;

K_i – значення i -го показника критерію конкурентоспроможності;

W_i – коефіцієнт вагомості визначення конкурентних переваг i -го показника;

n – кількість оцінюваних показників конкурентоспроможності.

Четвертий етап. Визначення рейтингу конкурентоспроможності закладів ППО і аналіз результатів оцінки, які пропонуємо визначити за такими рівнями: 1) високий (лідер на ринку послуг); 2) середній (конкурентоспроможний); 3) низький (неконкурентоспроможний).

Установлено, що стратегічними напрямками економічного розвитку є: надання якісних освітніх послуг; підвищення рівня конкурентоспроможності; збільшення обсягу надходжень від платних послуг; забезпечення раціоналізації витрат і економії ресурсів, що дозволило підвищити економічну ефективність управління організацією ППО в ринкових умовах.

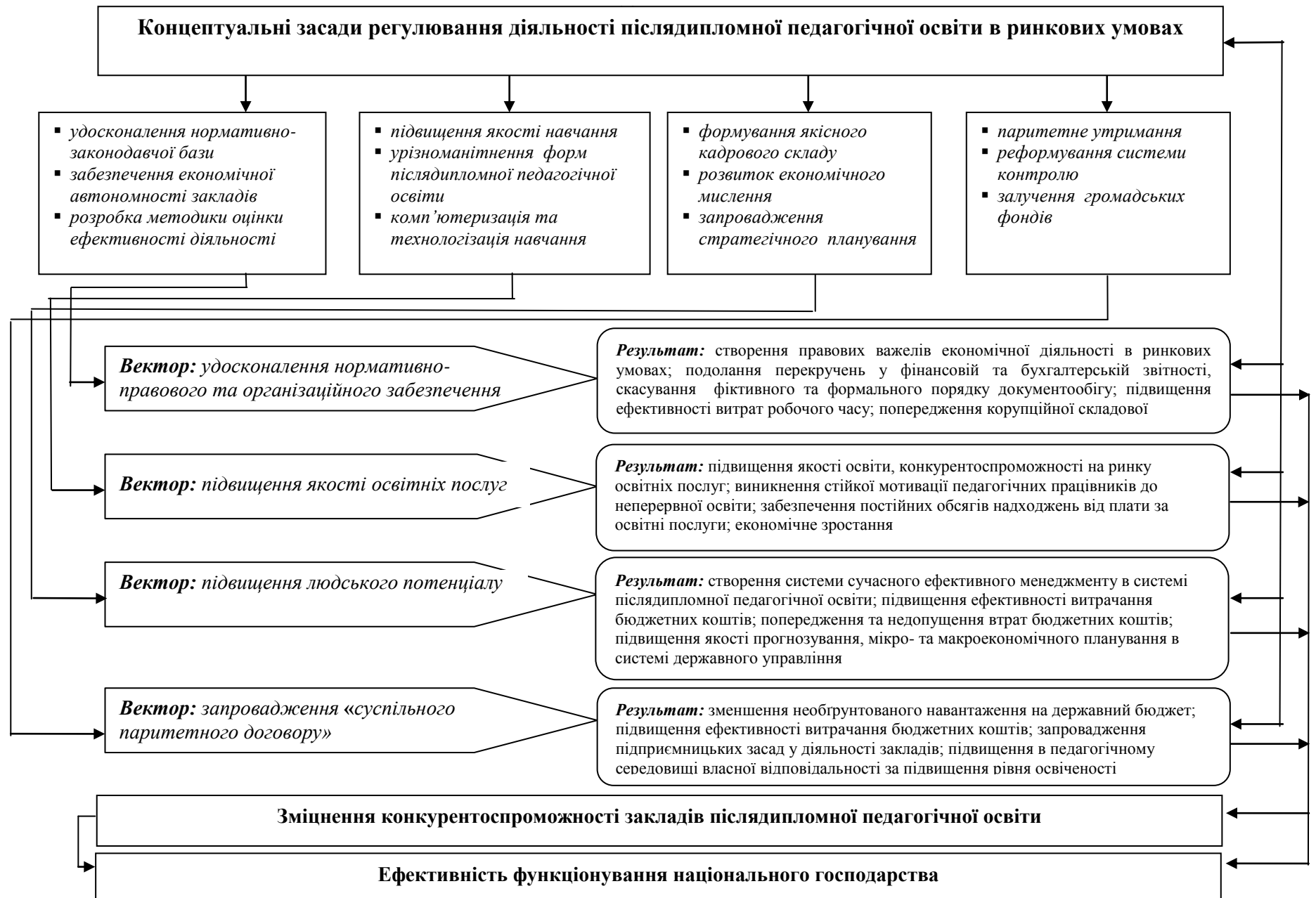

Рис. 3. Векторна модель організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти

Обчислено економічний ефект інноваційних змін у стратегії розвитку ППО щодо порядку її фінансування, який у грошовому еквіваленті складає 833 млн грн на рік:

1) за рахунок зменшення необґрунтованого навантаження на бюджет і більш ефективного інвестування в розвиток ППО, що в грошовому еквіваленті складає 302500 тис. грн за розрахунком:

$$E_1 = Z_{\phi} + (S \times B_{\text{кр}}) + (O_{\text{од}} \times B_{\text{об}}),$$

де E_1 – економічний ефект за показником «зменшення навантаження на бюджет»;

Z_{ϕ} – річний обсяг загального фонду кошторису, тис. грн;

S – площа будівель, що підлягає капітальному ремонту, тис. м²;

$B_{\text{кр}}$ – середня вартість капремонтів, грн/ м²;

$O_{\text{од}}$ – кількість обладнання довгострокового користування, одиниць;

$B_{\text{об}}$ – середня вартість одиниці обладнання, тис. грн;

2) за рахунок залучення інвестицій в ППО, що в грошовому еквіваленті складає 275479 тис. грн за розрахунком:

$$E_2 = C_{\phi} + (P_{\text{п}} \times B_{\text{п}}),$$

де E_2 – економічний ефект за показником «залучення інвестицій у ППО»;

C_{ϕ} – річний обсяг спеціального фонду кошторису, тис. грн;

$P_{\text{п}}$ – кількість педагогічних працівників на рік, осіб;

$B_{\text{п}}$ – вартість освітніх послуг на 1 слухача, тис. грн;

3) за рахунок оплати за навчання користувачами освітніх послуг, що в грошовому еквіваленті складає 255009 тис. грн за розрахунком:

$$E_3 = P_{\text{п}} \times I_{\text{к}},$$

де E_3 – економічний ефект за показником «оплата за навчання користувачами послуг»;

$P_{\text{п}}$ – кількість педагогічних працівників, які пройшли навчання за рік, осіб;

$I_{\text{к}}$ – інвестування у знання (інтелектуальний капітал), грн/1 особа.

Визначено концептуальний підхід до регулювання розвитку ППО, особливістю якого є визначення п'яти суб'єктів, кожен із яких повинен виконувати певні функції: 1) держава, яка забезпечує законодавче регулювання ППО шляхом установа нормативів щодо організаційно-правової форми, ліцензування, гарантій і компенсацій, умов оплати праці, податків тощо; 2) органи місцевого самоврядування, що забезпечують реалізацію державної політики в регіоні; 3) заклад ППО, який забезпечує організацію післядипломної педагогічної освіти шляхом ефективного менеджменту, якісної організації навчального процесу, упровадження нових форм підвищення кваліфікації, маркетингу, моніторингу тощо; 4) навчальний заклад, який забезпечує своїм педагогічним працівникам створення належних умов для підвищення

кваліфікації шляхом запровадження системи гарантій і компенсацій, морального та матеріального стимулювання; 5) педагогічний працівник, який відповідає за постійне підвищення свого професійного рівня і, як результат, накопичення інтелектуального капіталу та якість освіти.

Доведено, що головними організаційно-економічними важелями регулювання розвитку ППО в сучасних умовах є створення такої системи регуляторів, яка дозволяла б вирішувати два основних завдання в системі ППО.

Перше завдання полягає в забезпеченні державою закладам ППО найсприятливіших умов для задоволення ними сукупного попиту на їх освітні послуги, що передбачає реальну автономію закладів у визначенні загальних напрямів своєї діяльності та форм задоволення попиту на їхні послуги. А роль держави при цьому має звестися до того, щоб забезпечити для закладів необхідні умови для їх автономії та створити умови для ефективного контролю за дотриманням закладами необхідних стандартів якості їх освітніх послуг.

Другим завданням впливу держави на ППО через систему інституційних стимулів є забезпечення таких умов, за яких економічні суб'єкти ППО будуть налаштовані на ті напрями й форми освіти, що відповідають перспективним стратегічним завданням розвитку суспільства в цілому на високотехнологічній науковомісткій основі, яка відповідає сучасній моделі економіки знань.

Перспективними напрямками інноваційного розвитку ППО в Україні визначається трансформація кількісних показників діяльності суб'єктів ППО у якісні, що має базуватися на розвитку національних освітніх традицій, вихованні гармонійно розвиненої особистості, для якої потреба в підвищенні інтелектуального капіталу та професійного рівня асоціюється з патріотизмом.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й наведено нове вирішення науково-практичного завдання обґрунтування теоретико-методичних засад і розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти (ППО) в Україні. На основі проведеного дослідження сформульовано такі теоретико-методичні та практичні висновки.

1. Досліджено теоретичні аспекти розвитку системи ППО в Україні, яка охоплює 647 тис. педагогічних працівників (учителі й вихователі для 7 млн дітей), і доведено, що стратегія її економічного розвитку впливає на ефективність стратегії розвитку всієї системи освіти та країни в цілому. Поняття «освітні послуги в післядипломній педагогічній освіті» і «ефективність післядипломної педагогічної освіти» розглядаються як об'єкт економічної діяльності та економічне благо, що використовується для задоволення потреб педагогічних працівників. Обґрунтовано необхідність висвітлення засад інституційного регулювання ППО й розробки механізмів забезпечення більш ефективного використання бюджетних коштів.

2. Сформульоване головне завдання держави в організаційно-економічному регулюванні розвитку ППО – забезпечення закладам найсприятливіших умов для задоволення ними сукупного попиту на їхні освітні

послуги та налаштування їх при цьому на такі напрями і форми освітньої підготовки, що відповідають перспективним завданням розвитку суспільства в цілому. За результатами аналізу нормативно-правової бази встановлено, що на законодавчому рівні зобов'язання щодо підвищення професійного рівня педагогічних кадрів і всі витрати на підвищення їх кваліфікації закріплені лише за державою. Доведено, що зміни в системі державного регулювання розвитку ППО мають полягати в перегляді нормативно-правової бази й розбудови ринкового, конкурентного освітнього середовища.

3. Доведено, що ринок освітніх послуг у системі ППО є переважним чинником ефективного господарювання цієї системи, а витрати, які пов'язані з організацією ППО, можна вважати інвестиціями та найбільш ефективним укладенням у капітал країни. Економічна ефективність ППО характеризується як відповідність результатів діяльності суб'єктів ППО економічним цілям суспільства, які пов'язані з нарощуванням економічного потенціалу країни. Обґрунтовано, що розвиток ринку освітніх послуг ППО можливий шляхом створення педагогічним працівникам різноманітних за формами та змістом умов для підвищення кваліфікації, що приведе до розвитку конкурентного середовища і сприятиме підвищенню ефективності та якості освітніх послуг.

4. Проведено аналіз стану та проблем розвитку ППО, за результатами якого сучасний стан цієї системи визнано неефективним: ставлення до освіти як до другорядного в економіці сектора; недосконалість бюджетного й освітнього законодавства; брак ефективної системи моніторингу та контролю якості освіти і відсутність державного статистичного спостереження за економічними та фінансовими показниками ППО; занепад матеріально-технічної бази; неадекватне відтворення педагогічних кадрів; застарілі методики навчання та неухильне зниження якості освіти; критичний брак передових технологій в освітньому секторі. За допомогою результатів опитування педагогічних працівників визначено, що більшість респондентів (близько 77 %) розуміють необхідність змін в організаційно-економічному регулюванні розвитку ППО.

5. Здійснено оцінку ефективності використання ресурсного потенціалу ППО в Україні, яка свідчить про середній рівень ефективності, що відповідає розрахунковому коефіцієнту 0,56 за шкалою від 0 до 1. Розраховано, що основну питому вагу видатків на утримання закладів ППО (92%) становлять фонд оплати праці та енергоносії; при цьому середній показник обсягу власних надходжень по закладах ППО в Україні становить лише 7,9% до обсягів загального фонду бюджету. За результатами оцінки доведено, що економічна ефективність ППО може бути забезпечена за рахунок обсягів власних надходжень і якості використання наявних ресурсів, що сприятиме ефективності витрачання бюджетних коштів і економічному розвитку ППО.

6. Визначено, що основна мета маркетингового регулювання розвитку ППО – взаємоузгодження інтересів і можливостей зацікавлених сторін – суб'єктів ППО. Дослідження показали, що 89% педагогів вважають, що їм слід навчатися й у міжкурсний період, і готові системно працювати над підвищенням свого професійного рівня. Обґрунтовано, що одним із напрямів удосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку ППО є

запровадження маркетингових механізмів, які спрямовані на підвищення якості та диверсифікації асортименту освітніх послуг і наповнення спеціального фонду бюджету, що сприятиме реалізації ефективної стратегії інноваційного розвитку закладів ППО й економічному розвитку галузі в цілому.

7. Доведено необхідність удосконалення нормативно-правових засад державного регулювання розвитку ППО в напрямі зменшення надмірного фінансового навантаження на місцеві бюджети. Це дало змогу визначити організаційно-економічні важелі регулювання розвитку ППО в Україні, а саме: паритетне утримання ППО шляхом розподілу зобов'язань і зон відповідальності між державою, закладами ППО та громадянським суспільством; забезпечення економічної автономності закладів ППО; реформування системи державного контролю й аудиту у сфері освітньої, господарської та фінансової діяльності закладів ППО.

8. Розроблено багатofакторну модель оцінки конкурентоспроможності, використання якої дозволило визначити рейтинг конкурентоспроможності закладів ППО, який у цілому по країні відповідає середньому рівню з коефіцієнтом 0,92 за шкалою від 0 до 150. Це надало можливість обґрунтувати рекомендації з удосконалення чинних механізмів нормативно-правового регулювання ППО в Україні з метою зміцнення конкурентних переваг закладів освіти й запропонувати модель організаційно-економічного регулювання розвитку ППО в Україні, запровадження якої сприяє досягати таких результатів: удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення; підвищення якості освітніх послуг; створення системи сучасного ефективного менеджменту й підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів; підвищення в педагогічному середовищі мотивації та власної відповідальності за якісний рівень освіченості.

9. Обґрунтовано стратегічні напрями інноваційного розвитку ППО, що направлені на підвищення ефективності управління організацією ППО в сучасних умовах. Наведено розрахунок економічного ефекту запровадження змін у порядку фінансування ППО, що в грошовому еквіваленті складатиме 833 млн грн на рік. Перспективними напрямками інноваційного розвитку ППО в Україні визначається трансформація кількісних показників діяльності суб'єктів ППО у якісні, що має базуватися на збереженні й розвитку національних освітніх традицій. Організаційно-економічне регулювання розвитку ППО має підпорядковуватися законам ринкової економіки: закону розподілу праці та закону конкуренції; розвиток ППО слід розглядати в контексті тенденції розвитку світових освітніх систем, у тому числі з урахуванням інтеграційних процесів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Пенцова Н. В. Економічне мислення як фундамент сучасного господарювання закладів післядипломної педагогічної освіти / Н. В. Пенцова // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: зб. наук. праць : у 2-х ч. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – Вип. 19. – Ч. 2. – С. 179–185.

2. Пенцова Н. В. Концептуальні основи формування організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні / Н. В. Пенцова // Науковий вісник Херсонського державного університету : зб. наук. праць. Серія «Економічні науки». – Херсон : Херсонський державний університет, 2015. – Вип. 14. – Ч. 2. – С. 34–36.

3. Пенцова Н. В. Модель економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти: від концепції до ефективного результату / Н. В. Пенцова // Науковий вісник Ужгородського національного університету: зб. наук. праць. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2015. – Вип. 4. – С. 104–108.

4. Пенцова Н. В. Перспективні напрями інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні / Н. В. Пенцова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. – 2016. – Вип. 3 (72). – Ч. 1. – С. 100–105.

Статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав та виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз

5. Pentsova N. Resources and factorial analysis of economic components in the system of in-service teacher training in Ukraine / N. Pentsova // American Journal of Science and Technologies. – 2015. – № 2 (20). – Vol. II. – P. 363–370.

6. Решетняк О. І. Регулювання процесу фінансування післядипломної педагогічної освіти / О. І. Решетняк, Н. В. Пенцова // Бізнес-інформ. – 2016. – № 1. – С. 119–124. *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано механізм фінансування сфери післядипломної педагогічної освіти за рахунок залучення позабюджетних джерел і визначення їх оптимальної структури.*¹

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

7. Пенцова Н. В. Актуальність розвитку освітніх послуг в закладах післядипломної педагогічної освіти України / Н. В. Пенцова // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23-24 травня 2013 р.). – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. – С. 211–213.

8. Пенцова Н. В. Науково-теоретичні аспекти розвитку платних послуг у системі післядипломної педагогічної освіти / Н. В. Пенцова // Приоритеты развития современного образования: теория, методология, практика : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (м. Харків, 17-18 лютого 2014 р.): в 2-х ч. – Х. : Изд-во НУА, 2014. – Ч. II. – С. 85–91.

9. Пенцова Н. В. Економічне мислення – умова інноваційних змін в освіті / Н. В. Пенцова // Инновационный подход к исследованию института образования : материалы науч.-теорет. конф. молодых ученых (м. Харків, 11 квітня 2014 р.). – Харьков : Изд-во НУА, 2014. – С. 91–95.

10. Пенцова Н. В. Организационно-экономические аспекты развития

1. *Міжнародні наукометричні бази:* Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, PИИЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, CiteFactor, Research Bible, Соціонет, Directory of Research Journals Indexing.

услуг в системе последипломного педагогического образования Украины / Н. В. Пенцова // Экономические перспективы развития страны: примеры, возможности : сборник со статьями XXIII международной научно-практической конференции для студентов, аспирантов и молодых ученых (м. Санкт-Петербург, Росія, 19 липня 2014 р.). – К. : Центр экономических исследований, 2014. – С. 97–100.

11. Пенцова Н. В. Конкуренція як один із факторів економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні / Н. В. Пенцова // A new view on the economy – the trend of innovative development : proceedings of the international scientific and practical conference (м. Будапешт, Угорщина, 25 липня 2014 р.). – Budapest : The Economist, 2014. – P. 168–171.

12. Пенцова Н. В. Розвиток освітніх послуг у закладах післядипломної освіти в умовах поглиблення ринкових відносин. / Н. В. Пенцова // Трансформація соціальних функцій образования в современном мире : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (м. Харків, 17-18 лютого 2015 р.). – Харьков : Изд-во НУА, 2015. – С. 316–320.

13. Pentsova N. Social and economic foundations of the development of postgraduate education in the context of joining the European educational space / N. Pentsova // Economics, Management, Law: socio-economic aspects of development: collection of scientific articles. – Roma, Italia : Edizioni Magi, 2016. – Vol. 1. – P. 56–59.

14. Пенцова Н. В. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення реформування післядипломної педагогічної освіти / Н. В. Пенцова // Ресурсний потенціал регіонів України: стан та напрями розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 29–30 січня 2016 р.) : у 2-х ч. – Львів : ГО «Львівська економічна фундація», 2016. – Ч. 1. – С. 33–37.

15. Пенцова Н. В. Освітні послуги як інвестиційний товар у системі неперервної освіти дорослих / Н. В. Пенцова // Пріоритетні напрями формування інноваційної моделі розвитку економіки постсоціалістичних країн : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Черкаси, 4 лютого 2016 р.). – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2016 р. – С. 64–65.

16. Пенцова Н. В. Модель економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти на засадах державного регулювання. / Н. В. Пенцова // Актуальні питання та перспективи економічного розвитку держави : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 5–6 лютого 2016 р.) : у 2-х ч. – Дніпропетровськ: НО «Перспектива», 2016.– Ч. I. – С. 44–47.

АНОТАЦІЯ

Пенцова Н.В. Організаційно-економічне регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. – Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Полтава, 2016.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й наведено нове

вирішення науково-практичного завдання щодо вдосконалення організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні. На основі проведеного дослідження доведено, що зміни в системі державного регулювання післядипломної педагогічної освіти мають полягати в: перегляді відповідної нормативно-правової бази; створенні ринку освітніх послуг; заміні діючої організаційної моделі закладу на більш динамічну, що відповідатиме вимогам і запитам суспільства й держави. Обґрунтовано основну мету концепції державного регулювання економічним розвитком післядипломної педагогічної освіти: підвищення конкурентоспроможності, зміцнення ресурсного потенціалу, збільшення обсягів інвестицій в освіту. Розроблено модель економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти, яка базується на зміцненні конкурентних переваг закладів і зорієнтована на реформування цієї системи за такими векторами: удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення, підвищення якості освітніх послуг, підвищення людського потенціалу, запровадження системи паритетного фінансування суб'єктами післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: освітні послуги, післядипломна педагогічна освіта, державне регулювання, модель економічного розвитку, конкурентоспроможність.

АННОТАЦІЯ

Пенцова Н.В. Организационно-экономическое регулирование развитием последипломного педагогического образования в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли», Полтава, 2016.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и предложено новое решение научно-практической задачи по усовершенствованию организационно-экономического регулирования развитием последипломного педагогического образования в Украине. Определены организационно-экономические рычаги государственного регулирования развитием последипломного педагогического образования, в основе которых поддерживающая, компенсационная и регулирующая деятельность, которая направлена на создание благоприятных условий для эффективного функционирования рынка и решения социально-экономических проблем.

В результате маркетинговой оценки образовательных услуг доказано, что маркетинг в системе последипломного педагогического образования может быть направлен в основном на удовлетворение личных потребностей по реализации своих возможностей в системе непрерывного образования. На основе проведенного исследования доказано, что изменения в системе государственного регулирования последипломным педагогическим образованием должны состоять в: пересмотре соответствующей нормативно-правовой базы; развитии инфраструктуры; создании рынка соответствующих образовательных услуг; замене действующей организационной модели

учреждения на более динамичную, финансово способную, что будет соответствовать требованиям и запросам общества и государства.

Обосновано основную цель концепции государственного регулирования экономическим развитием последипломного педагогического образования: повышение конкурентоспособности, укрепление ресурсного потенциала, увеличение объемов инвестиций в образование, развитие человеческих ресурсов. Определены условия реализации стратегии экономического развития образовательных учреждений: качественный кадровый потенциал, разнообразие и качество платных образовательных услуг, создание прогрессивной учетной политики, формирование экономического склада мышления, качественный анализ финансово-хозяйственной деятельности и стратегическое планирование, компьютеризация и технологизация обучения.

Предложены и обоснованы концептуальные основы формирования организационно-экономических рычагов развития последипломного педагогического образования: разработка новых законодательных и методологических основ; изменение порядка финансирования учреждений последипломного педагогического образования; обеспечение правовой экономической автономности; создание конкурентных предложений на рынке образовательных услуг; определение методики оценки эффективности бюджетной составляющей; создание специальных общественных фондов; эффективные формы контроля за качеством образовательных услуг и финансово-хозяйственной деятельностью.

Разработана модель экономического развития последипломного педагогического образования, которая ориентирована на реформирование системы повышения квалификации педагогических работников по таким направлениям: усовершенствование нормативно-правового и организационного обеспечения, которое предусматривает разработку и принятие соответствующих законов и нормативно-правовых актов; повышение качества образовательных услуг, которое является одним из главных критериев оценки деятельности учреждений образования и обеспечивает конкурентоспособность учреждения на рынке образовательных услуг; повышение человеческого потенциала, для чего необходимо создание коллектива профессионалов с высокими показателями интеллектуальных и личных качеств; создание общественного паритетного договора, для обеспечения баланса интересов между государством, получателями услуг по повышению квалификации и учреждениями последипломного педагогического образования, в котором каждая сторона имеет свои обязанности и зону ответственности, что позволит реализовать задачи повышения экономической эффективности системы последипломного педагогического образования.

Установлено, что государственное регулирование нормативно-правового и организационного обеспечения учреждений последипломного педагогического образования должно предусматривать: четкое определение статуса учреждений; оптимизацию сети учреждений; внедрение государственного статистического наблюдения показателей их развития; обеспечение благоприятных условий для ведения хозяйственной деятельности, сокращение и/или упорядочение

процедуры и количества документов разрешительного характера в сфере образовательных услуг и хозяйственной деятельности; передачу учреждениям полномочий по формированию штатного расписания, бюджетно-финансовой политики; формирование заказа на предоставление услуг по повышению квалификации с учетом требований регионального рынка; реформирование системы государственного контроля в сфере образовательной, хозяйственной и финансовой деятельности; создание эффективной системы государственного аудита учреждений последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: образовательные услуги, последипломное педагогическое образование, государственное регулирование, модель экономического развития, конкурентоспособность.

SUMMARY

Pentsova N.V. Organizational and economic regulation of postgraduate pedagogical education in Ukraine. – Manuscript.

Dissertation for obtaining PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences), Specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy – Higher Educational Establishment of Ukoopspilka «Poltava University of Economics and Trade», Poltava, 2016.

In the thesis the basic theoretical concepts are examined. A new solution of scientific and practical tasks concerning improvement of organizational and economic regulation of postgraduate pedagogical education development in Ukraine is suggested. On the basis of the research conducted it is proved that changes in the system of state regulation of postgraduate pedagogical education should include reconsideration of relevant legal and regulatory framework; infrastructure development; creation of the market of relevant educational services; substitution of the current organizational model of the institution by more dynamic and financially capable one which would meet requirements and demands of society and state. It is explained that the concept of the state regulation of the economic development of postgraduate pedagogical education is aimed at increasing competitive advantage, empowering resource potential, increasing investment into education, developing human resource and implementing conditions for economic development of the institutions, including highly-qualified personnel, variety and quality of paid educational services, development of progressive accounting policies. The model of economic development of postgraduate pedagogical education is created, which is oriented to the reformation of this system in the following directions: state regulation of regulatory and organizational support, quality of educational services, human potential, social parity agreement.

Key words: educational services, postgraduate pedagogical education, state regulation, model of the economic development, competitiveness.